

Örnek, Sedat Veyis 1979 “Türk Halk Kültürü Araştırma ve Derleme Kurumu Yasa Taslağı” (Murat Katođlu ile beraber)

TÜRK HALK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMA DERLEME KURUMU
YASA TASLARI

GEREKÇE:

Bilindiği gibi ulusumuz, çeşitli uygarlıkların kalıntılarını taşıyan zengin bir halk kültürü hazinesine sahip bulunmaktadır. Halkımız yüzyıllardan beri bu kültür verilerini nesilden nesile aktarmış günümüze dek bir ölçüde de olsa ulaştırmıştır.

Ancak toplumumuzun hızlı bir değişim süreci içine girmesi sonucunda bu kültür unsurlarının yitip gittiğine tanık olmakta, böylece de ulusal kültürümüzün temel kaynaklarından birisinden yoksun kalmağa yönelmekteyiz.

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana ülkemiz yöneticileri halkımızın gelenek ve göreneklerini, müziğini, edebiyatını, oyunlarını, süsleme ve el sanatlarını kısaca maddi ve manevi tüm yaratılarını bilimsel yöntemlerle derleyecek, araştırarak ve tüm bu ürünleri toplumun diğer katmanlarına da aktaracak merkezi bir kurum oluşturmak gerektiğini içtenlikle savunmuşlardır.

Özellikle Üçüncü ve Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planlarında bu planların stratejisinde ve Yıllık Programlarında bu soruna gerekçeleri ve önlemleriyle birlikte yer verilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca, son yıllarda halk kültürü verileri ve halkbilimsel bulguları bilim adamlarına, sanatçılara ve araştırmacılara sunacak, onlara kaynaklık edecek özerk bir kurumun gerekliliği, basınımızda ve ilgili kamuoyunda da vurgulanmış bulunmaktadır.

Yaklaşık olarak yüzyılımızın başlarından beri gerekliliği belirtilen, özellikle ülkemiz gibi yoğun bir "kültür erozyonu" ve toplumsal değişme ortamında yaşayan bir toplum için ulusal bir gereksinim olan bu kuruluş, nedense bugüne değin gerçekleştirilememiştir. Türkiye'de yaklaşık yetmiş yıldır tartışılan ve gündemde duran bu temel kurumun ortamı hazır olmasına karşın gerçekleştirilememesi, üstelik bu konuda bütüncü görüşe dayalı ciddi bir girişimin bile yapılamaması büyük bir eksikliklerdir.

Türkiye bugün artık halkımızın kültürünü bilimsel ve bilinçli bir yaklaşımla araştırarak, derleyecek ve yayacak bir kurum oluşturma noktasına gelmiştir. Kaybedilen hergün onarılması zor hatta imkansız sonuçları ile bir çok değer yok olup gitmesine yol açmaktadır. Bu nedenle yeni bir kurumlaşma zorunlu olmuştur.

KURULUŞ AMACI:

Madde 1- Türk halk kültürü alanında araştırma, inceleme ve derleme yapmak ve yaptırmak: bu alanda araştırma yapan kişi ve kuruluşları özendirmek, bu tür kuruluşlar arasında eşgüdümü gerçekleştirmek amacıyla Başbakanlığa bağlı Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu kurulmuştur. Kurumun kısaltılmış adı TUKADEK'tir.

Kurum, bu yasada belirtilmeyen durumlarda özel hukuk hükümlerine bağımlıdır.

TANIMI

Madde 2- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu, halkımızın maddi ve manevi değerler sistemini, halkbilimsel ürünlerini ve yaratılarını: bunlardan kaynaklanan sorunlarını tüm ayrıntılarıyla inceleyen, derleyen, yorumlayan: bu konulara gereksinim duyan bilim adamı, sanatçı ve araştırmacılara kaynaklık eden: böylece toplumumuzun çağdaşlaşmasına katkıda bulunan bir bilim ve kültür kurumudur.

Tüzel kişiliği, parasal ve yönetsel özerkliği vardır. Merkezi Ankara'dadır.

GÖREVLERİ

- Madde: 3- a) Halk kültürünü araştırma, derleme ve yayma işini aralıksız olarak sürdürmek. Bu görevi yaparken halk yaşamının ve halk yaratıcılığının gelişmesi doğrultusunda tüm kamu kuruluşları ve özel kesimle yapıcı ilişkiler içinde olmak,
- b) Halk kültürünün her alanında araştırma yaptırmak,
- c) Bu araştırmaların gerçekleşmesi için gerekli olanakları ve izlenceleri hazırlamak,
- d) Kültürel kalkınmanın gerçekleşebilmesi için izlenecek politikanın belirlenmesinde hükümete ve diğer ilgili kuruluşlara yardımcı olmak, önerilerde bulunmak,
- e) Kültürel konularda çalışan kamu kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin istemleri üzerine düşüncelerini bildirmek, işbirliği yapmak,
- f) Halkbilim alanında bilim adamı ve araştırmacılar yetiştirilmesi amacıyla yurt içi ve yurt dışında burslar sağlamak, yarışmalar düzenlemek, yayınlar yapmak, bu gibi yayınları desteklemek, bilim adamlarına, sanatçılara ve öğrencilere açık belgelikler ve kitaplıklar kurmak,
- g) Kurumun görevleriyle ilgili konularda yapılacak uluslararası anlaşmaların hazırlanması ve görüşülmesi sırasında hükümete gerekli bilgileri vermek.
- h) Kültürel araştırma ve derleme düşüncesini yaymak amacıyla seminerler, konferanslar, kurslar düzenlemek ve düzenlettirmek.
- i) Toplumumuzun ve buna koşut olarak kültürümüzün demokratikleşmesi sürecinde halk kültürüne ilişkin yozluğa, beğenisizliğe, ilkelliğe ve durağanlığa verilen ödünlere ve tüm bu ürünlerin toplumumuzda yarattığı yıkımı önlemek için gerekli önlemleri almak.
- j) Türk Kültürü alanında uğraşı veren uzmanlıkları ile tanınan kişilerin oluşturacağı Türk Kültürü Kurultayı'nı en az üç yılda bir toplamak.

ÖRGÜTSEL KURULUŞ

Madde 4- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu aşağıdaki organ ve kuruluşlardan oluşur:

Yönetim Kurulu,
Genel Yazman,
Araştırma Kolları,
Enstitüler ve diğer kuruluşlar.

Madde 5- Yönetim Kurulu: Kurumun yürütme, uygulama ve denetleme organıdır.

a) Kuruluş: Yönetim Kurulu yedi üye ve Genel Yazmandan oluşur. Üyelerden,

İkisi, Etnoloji, Sosyal Antropoloji,
Biri, halk edebiyatı ve Halk tiyatrosu,
Biri, halk müziği ve halk oyunları,
Biri, halk el sanatları ve geleneksel süsleme sanatları alanlarında üstün düzeyde bilimsel araştırma ve yapıtlarıyla tanınan ve Üniversite, Akademi ve Konservatuvarlarda öğretim üyesi bu Kurumların karar vermekle yetkili en yüksek organlarınca seçilen ikişer aday arasından,

Bir üye Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Yönetim Kurulunun önereceği üç aday arasından,

Bir üye de Türk Halk Kültürü Araştırma Kurumunda çalışanlarca seçilecek iki aday arasından Ankara İstanbul Üniversitesi rektörleri ile Başbakanlıkça atanacak konuyla ilgili bir görevliden oluşan seçim kurulunca seçilir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu adaylarının bu Kurumda en az on yıl çalışmış olması, Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumunda çalışanlarca seçilecek adayların da bu Kurumda ya da Milli Folklor Araştırma Dairesinde en az altı yıl araştırmacı, uzman ya da baş uzman olarak çalışmış olması şarttır.

b) Üyelik Süresi: Yönetim Kurulu üyelik süresi dört yıldır. Bu sürenin bitimi, istifa ya da ölüm nedeniyle açılan ve boşalan üyelikler için bu maddenin (a) fıkrası hükümlerine göre yeni üye seçilir. Süresi biten ancak bir dönem daha seçilebilir. İstifa ve ölüm nedeniyle seçilen üye, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar. Yönetim Kurulu üyesi seçimleri, Başbakan ve Cumhurbaşkanı'nca imzalanan bir kararname ile bir ay içinde onaylanır. Kurul kendi üyeleri arasından ikiyıl için bir Başkan ve bir Başkan Yardımcısı seçer. Kurulun çalışma esasları ile Başkan ve Başkan Yardımcısının görev ve yetkileri yönetmelikle düzenlenir.

c) Görevleri:

- I- Kurumun çalışma ilkelerini saptamak, çalışmalarını ve izlenmelerini hazırlamak,
- II- Araştırma Kolları, Enstitüler ve başka kuruluşlar kurmak,
- III- Araştırma Kollarının Yürütme Kurulu üyelerini seçmek,
- IV- Yönetim Kurulunun içinden ya da dışından Halkbilim alanında uzman olarak tanınan Genel Yazmanı üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçmek,
- V- Kurumun ve kuruma bağlı organların çalışmalarını izlemek ve bunların çalışmalarını düzenleyecek yönetmelikleri yapmak, Kurumun bütçe önerisini kabul etmek.

Madde 6- Genel Yazmanlık:

a) Kuruluş: Genel Yazmanlık, Genel Yazman ile gerekli personelden oluşur. Genel Yazmanlık personeli, Genel Yazman tarafından atanır.

b) Genel Yazmanlığın Görevleri: Genel Yazmanlık Kurumun yürütme organıdır. Yönetim Kurulunca ve Araştırma Kurullarınca verilen kararların uygulanması için gerekli önlemleri alır. Kurumun çalışmalarını sağlayacak her türlü yönetmelik tasarılarını hazırlar. Bütçe hazırlıklarını yapar. İzlemlerin ve bütçenin uygulanmasından Yönetim Kuruluna bilgi verir. Yönetim Kurulu ile Kurumun diğer organları arasında bağlantı kurar.

c) Genel Yazman: Genel Yazman Yönetim Kurulunun önerisi üzerine Başbakan ve Cumhurbaşkanıca imzalanan kararname ile atanır. Genel Yazmanın, 5 inci maddenin (c) fıkrasının IV üncü bendinde gösterilen koşullara uygun ve Kurumun görevlerini yürütecek nitelikte olması şarttır.

Genel Yazman Yönetim Kurulu üyesi arasında seçilmiş ise, boşalan üyelere, 5 inci maddenin (c) bendine göre doldurulur, Genel Yazman Kurumun her türlü hizmetlerinin görülmesinden ve gereksinmelerinin karşılanmasından sorumludur. Genel Yazmanın görev ve yetkilerinin nasıl kullanılacağı yönetmelikle düzenlenir.

Madde 7- Araştırma Kolları:

Türk Halk Kültürü Araştırma Kurumu aşağıdaki araştırma kollarını içerir:

- a) Temel Halkbilim Araştırmaları Kolu,
 - b) Halk Yazını ve Tiyatrosu Araştırmaları Kolu,
 - c) Halk Müziği ve Araştırmaları Kolu,
 - d) Halk Yaşamı Araştırmaları Kolu,
 - e) Halk El Sanatları Araştırmaları Kolu,
 - f) Geleneksel Süsleme Sanatları Araştırmaları Kolu,
 - g) Bilim Adamı ve Araştırmacı Yetiştirme Kolu,
- Yönetim Kurulu gerekirse yeni araştırma kolları kurabilir.

Madde 8- Araştırma Kolları üç kişilik Yürütme Kurulu, Yürütme Kurulu Yazmanlığı ve gerekli personelden oluşur.

Yürütme Kurulu üyeleri ve Yazma ,çalışacağı alanda yetkili kimselerden Yönetim Kurulunca seçilir. Bunların çalışma süre ve koşulları Yönetim Kuruluncü belirlenir.

Yürütme Kurulları, araştırma tasarılarını inceler ya da inceletir. Onaylar ya da geri çevirir. Yönetim Kurulunca incelenmesi istenen konular üzerinde düşüncelerini bildirir. Bütçe ve Yönetmelik tasarıları hazırlar. Enstitülerin kurulmasını, kaldırılmasını ya da birleştirilmesini, bağımsız araştırmacıların atanmalarını Yönetim Kuruluna önerir.

Yürütme Kurulları, sürekli ya da geçici olarak yerli ya da yabancı danışmanlar tutabilirler.

Yürütme Kurulları, Enstitüler ve diğer kuruluşlar hazırlanacak yönetmeliklere göre çalışırlar.

PARASAL HÜKÜMLER

Madde 9- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumunun gelir kaynakları şunlardır:

- a) Her yıl Başbakanlık bütçesine konulacak ödenek,
- b) Kuruma yapılacak her türlü yardım ve bağışlar ,
- c) Kuruma yaptırılacak olan araştırma, danışma ve başka her türlü hizmetler karşılığında alınacak olan paralar,

Bu ücretlerin bağlı olacağı esaslar yönetmelikle belirlenir.

d) Yayımlar gelirleri,

e) Kuruma ait taşınır ya da taşınmaz malların gelirleri.

Bu gelirlerden hesap yılı sonuna dek harcanmayan paralar, Kurumun ertesi yıl gelir hesabına aktarılır.

Madde 10- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu, 1050,2490 ve 468 sayılı yasalarla bunların ek ve tadilleri ve aksine açıkça hüküm konmadıkça bu yasaların yerlerine geçecek yasalara ve Sayıştayın vize ve denetimine bağlı değildir.

Artırma, eksiltme ve ihale işleriyle hesap ve sarf işlerinin ne yolda yürütüleceği ve bu işlerle ilgili belgelerin biçim ve çeşitleri bir yönetmelikle belirlenir.

Madde 11- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumunun hesapları gelir ve giderlerini ilgilendiren işlemler ve bunların ortaya konulmuş esaslara uygun olup olmadığı, Başbakanlıkça iki yıl için atanacak üç kişiden oluşan bir denetleyiciler kurulu tarafından denetlenir. Denetleyiciler yüksek öğrenim görmüş ve devlet muhasebesi ile Eğitim Kültür, Sanat ve Ticaret Kurumlarının muhasebesini bilen kimseler arasından seçilir. Bunların kendilerine verilecek görevleri gereğince yapabilecek nitelikte kimseler olması şarttır. Denetleyicilere verilecek ücret her yıl kurumun önerisiyle Başbakanlıkça belirtilir.

Denetleyiciler her yıl sonunda bir rapor düzenleyip bir örneğini Başbakanlığa bir örneğini de Yönetim Kuruluna verirler.

Madde 12- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu'nun hesap yılı mali yıldır. Kurum, her hesap yılından en az beş ay önce gelecek yıl içinde yapacağı işlerin izlencesine ve masraflarına karşılık olmak üzere genel bütçeden verilmesi gereken tutarı Başbakanlığa bildirir.

Yönetim Kurulu her yıl bir etkinlik raporu hazırlar ve bunu Başbakanlığa verir.

Denetleyiciler Kurulu raporu ile yıllık bilanço Başbakanlık tarafından dördü Yüksek Denetleme Kurulunca, ikisi Sayıştayca ve biri de Maliye Bakanlığı'nca seçilecek yedi kişilik bir kurula verilir. Hesapların ve bilançonun bu kurul tarafından onaylanması Yönetim Kurulu ve Genel Yazmanın aklanması demektir.

Madde 13- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumuna Gelir ve Kurumlar Vergisine bağlı yükümlülere makbuz karşılığında yapılacak para bağışları yıllık bildiri ile bildirilecek gelirlerden ve Kurum kazancından indirilir.

Madde 14- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu, görevleriyle ilgili her türlü aracın Türkiye'ye sokulmasında her çeşit dış-alım sınırlamalarının dışına bırakıldığı gibi giriş gümrük vergisinden de bağıstıktır.

Madde 15- 9 uncu maddenin b,c,d fıkralarındaki gelirler, Gelir ve Kurumlar vergileriyle bu vergiler yerine geçecek olan diğer vergilerden ,Kurumun her türlü yapı ve arsası,yapı ve arsa vergilerinde bağıstıktır.

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 16- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu'nda Yönetim Kurulu üyeliği ile Yürütme Kurulu üyeliği bir kişide birleşemez.

Madde 17- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu'nun genel yazmanı, danışmanları, araştırmacıları, yöneticileri ve her türlü personeli özel hukuk hükümlerine bağılı olup, bu kimseler hakkında 657 sayılı yasa ve bunların ek ve tadilleriyle, aksine açıkça hüküm bulunmadıkça bu yasanın yerine geçecek yasaların hükümleri uygulanmaz.

Kurum ,gereksinmelere uygun kuruluş ve kadro statülerinin düzenlenmesinde serbesttir.

Madde 18- Yönetim Kurulu üyeleri ile Yürütme Kurulları üyelerine verilecek huzur hakları ve ücretler, Yönetim Kurulunun önerisi ile Başbakanlığa onaylanır. Bu üyelerden üniversiteler ve 657 sayılı

yasaya bağılı kurum mensuplarına verilecek huzur hakları ve ücretler, 440 sayılı yasanın 29 uncu maddesi hükümlerine bağılı bulunmayacağı gibi bunların almakta oldukları her türlü teminata da hâlel gelmez.

Madde 19- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu sözleşmeli araştırmacı ve danışman kalabilir. Sözleşmeli araştırmacılar ve danışmanlar yabancılar arasından da seçilebilir.

Sözleşmeli araştırmacılar ve danışmanlar, üniversiteler ve 657 sayılı yasaya bağılı kurumlarda çalışanlar arasından da seçilebilir. Bu durumda bunların esas görevlerine ait bütün haklar saklı kalır ve emeklilik dahil her türlü tazminatlarına hâlel gelmez. Kullanılma yolları ve sözleşmelerine göre verilecek ücretler Kurumca belirlenir.

Madde 20- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumuna ait mallar Devlet malı hükmündedir. Bunları çalanlar ve her ne yoldan olursa olsun kötüye kullananlar hakkında Devlet mallarına karşı bu çeşit suçlara ait ceza kovuşturması yapılır.

Madde 21- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri her türlü kamu idare ve kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen her türlü kamu idare ve kurumları bu bilgileri mümkün olan en kısa zamanda vermekle yükümlüdürler. Bu yoldan sağlanan bilgilerin gizliliğine uyulur.

Madde 22- Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu, yapacağı araştırma ve incelemeler için hiç bir izin almak zorunda değildir.

GEÇİCİ MADDELER

Geçici Madde 1- AKTİF VE PASİFİN AKTARILMASI:

Bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte, Kültür Bakanlığı bünyesinde bulunan Milli Folklor Araştırma Dairesince yürütülen hizmetlerle ilgili bütün aktif ve pasif haklar Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumuna geçer. Milli Folklor Araştırma Dairesi'nin hizmetine ayrılmış hazineye ait olan taşınır, taşınmaz mallar, araçlar, ödenekler, borçlar ve alacaklar Kuruma geçer.

Geçici ikinci maddede yazılı komisyon, bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihteki durumu ve rayicine göre aktif ve pasifleri kıymetlen- direcek bir aktarma bilançosu düzenler.

Geçici Madde 2- AKTARMA KOMİSYONU

Geçici birinci maddede yazılı aktarma bilançosu, Maliye Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, TRT, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Ankara Üniversitesi D.T.C. Fakültesinden ve Başbakanlığın geçici be- sinci madde gereğince Yönetim Kuruluna seçeceği birer üyeden kurulu

bir aktarma komisyonunca iki ay içinde yapılır. D.T.C. Fakültesi üyesinin Halkbilim dalında öğretim üyesi olması, TRT Kurumu üyesinin de gör-ışit araçları teknik uzmanı olması şarttır. Komisyonun kulanacağı personel, Başbakanlıkça sağlanır. Komisyon ile personelin her türlü giderleri Milli Folklor Araştırma Dairesi bütçesinden ödenir.

Geçici Madde 3- ESKİ GÖREVLİLERİN GÖREVLERİNİ SÜRDÜRMELERİ:

Kurumun ilgili yönetmelikleri ve yeni kadroları hazırlanıp bu kadrolara gerekli atamalar yapılınca kadar Milli Folklor Araştırma Dairesi'nin her çeşit persoreli görevlerini buldukları kadro ve görevlerde, bu kadro ve görevlerin bağlı olduğu hükümlere göre sürdürür.

Geçici Madde 4- ESKİ PERSONELİN KAZANILMIŞ HAKLARI:

Kurumun kuruluşundan önceki süre içinde Milli Folklor Araştırma Dairesi hizmetlerinde en az beş yıl başarı ile çalışarak deneyim ve uzmanlıkları Yönetim Kurulunca belirlenenler, emekli hakları saklı kalmak koşuluyla Kurumdaki bir göreve atanabilirler.

Geçici Madde 5- YÖNETİM KURULUNUN İLK SEÇİLİŞİ:

Yönetim Kurulunun ilk kuruluşu aşağıdaki biçimde yapılır:

Başbakanlık, Yönetim Kurulunun beş üyesini, beşinci maddenin (a) fıkrasında belirtilen alanlarda öğretim yapan Üniversite, Akademi ve Konservatuvarların karar vermekle yetkili en yüksek organlarınca ve yine aynı maddenin aynı fıkrasında belirtilen özelliklere uygun kişiler arasından seçilen ikişer aday arasından, bir üyeyi Milli Folklor Araştırma Dairesinin önereceği beş aday arasından bir üyeyi ve TRT Kurulu Yönetim Kurulunun göstereceği 3 aday arasından seçer.

Geçici Madde 6-

Yönetim Kurulunun ilk kuruluşunu takip eden ikinci yıl sonunda yalnızca bir kez olmak üzere ad çekme yoluyla ayrılacak üç üyenin yerine Başbakanlık, beşinci madde hükümlerine göre yeniden üç üye seçer.

Geçici Madde 7- GELECEK YILLARA GEÇİCİ YÜKÜMLÜLÜKLER:

Milli Folklor Araştırma Dairesinin önceden belirlenen hizmetlerinin ve Kalkınma Planındaki yatırımların gerçekleştirilmesi için yasanın geçici birinci ve geçici ikinci maddeleri gereğince aktarma işlemleri tamamlanınca kadar iki milyon lirayı aşmamak üzere gelecek yıllara da geçici yükümlülükler girmeye Kurum yetkilidir.

Madde 23- Bu yasa, yayım tarihinden sonraki üç aylık sürenin bitiminden sonra gelen ay başında, geçici dördüncü maddesi ile geçici yedinci maddesi yayım tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 24- Bu yasanın hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1976 da hazırlanmış bir

1977-78 de son şeklini aldı -o- 1979 da

mutlakla 14 in Bakanlıkta
geri alındı. Hükümet
dışın. Ceza gelmedi

Murat Katzetu